

Antiszemita-e vagy?

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 20. szám, 2017. május 19.

Kelengye című cikkében (ÉS, 2017/19., máj. 12.) Vánca István Orbán Viktor brüsszeli sorozását (vö. „Magyarországot támadó amerikai pénzügyi spekuláns”) csupán osztályharcos megnyilvánulásnak tartja, és sommásan „*marhaságnak, sőt rosszabbnak*” minősíti a *Die Zeit* újságíróinak és Timmermans bizottsági alelnöknek a véleményét, mely szerint ez bizony antiszemita hangütés. Mármost minden hangütés csak történelmi, társadalmi kontextusban és a megelőző kijelentések ismeretében értelmezhető. Orbán korábbi nyilatkozatai szerint „Közép-Európában létezik egy háttérhatalom, ami Soros György nevéhez köthető.” Ez a „romboló háttérhatalom”, a „határokon átnyúló birodalom”, amelyet „egy amerikai pénzügyi spekuláns irányít”, nem Orbán találmánya. Mint ahogy az sem, hogy a szálakat mozgató fő háttérember történetesen zsidó. Már a múlt század elején kitalált *Cion bölcseinek jegyzőkönyve* is ebben a gondolkörben mozgott, és ez a tézis napjainkban is a különböző szélsőjobb összeesküvés-elméletek alapja.

A spekulánsok, a fináncstőke, a háttérhatalom és a zsidók összekapcsolása nemcsak a két világháború közötti antiszemita mainstreamben volt magától értetődő, hanem búvópatakként ott bugyogott a pártállami rendszer funkcionáriusainak foxi-maxi tudatában is. Egyéni állóképességtől függött, hogy hány kupicánál tört felszínre. A rendszerváltás óta pedig vidáman csörgedezik a médiában. Ehhez társult a menekültválság köré kiépített kommunikációs koncert vezérmotívuma: valakik itten pénzt nem kímélve importálják a migránsokat, hogy velük felvizezzék a magyarságot (Orbán Viktor szíves közlésével: az etnikai homogenitást). Az a szó, hogy zsidó, valóban sehol sincs kimondva. A publikum egy részének erre nincs szüksége, zsidók nélkül is hajlandó rettegni a nemzetközi akárkiktól. Egy másik rész számára viszont ezek az akárkik: tudjukkik.

Vánca, úgy látszik, elfelejti, hogy milyen korban és milyen régióban él. Magyarországon a megkérdezettek 73 százaléka hisz kisebb vagy nagyobb mértékben a háttérhatalomban – igaz, e hatalom zsidóságfokáról nem készült pontos felmérés. De egy Medián-felmérésből tudjuk, hogy a magyarok 35 százaléka többé-kevésbé antiszemita, miközben „az antiszemitizmus (...) sokszor inkább fogékonyságot, mint szilárd lelkiállapotot jelent”. Orbán e fogékonyságot veszi célba enigmatikus kijelentéseivel. Amelyek mögül bizony felsejlik a hazátlan, nemzetközi zsidó rémképe, aki mindenhol ott van és sehol sincs otthon. Régi, szép népi sztereotípiák ezek, az alacsony számjegyű párttagkönyvek tulajdonosai és egyéb magyarázóemberek pedig rendszeresen lefordítják a hallgatóság számára is a kicsit zavaros vezéri kifejezéseket.

A három német újságíró és velük Timmermans a középeurópai múlt, jelképrendszer és szóhasználat ismeretében antiszemita hangokat vél kihallani mindebből. Nekik van fülük a hallásra.